



## Opleidersmiddag oktober 2024

Op dinsdag 15 oktober stond de opleidersmiddag in Alkmaar helemaal in het teken van de onderwijsvernieuwing. Met bijna 100 deelnemers was de belangstelling groot: schoolopleiders, instituutopleiders en docenten van 26 besturen, inclusief de IPABO, waren vertegenwoordigd.

Opleidingsdirecteur Antje Winter trapte de middag af met een presentatie over de aanleiding van de onderwijsvernieuwing. Enerzijds ligt er een bestuursakkoord waarin we kiezen voor het werken met leeruitkomsten en het inrichten van flexibele studieroutes. Anderzijds worden de kerndoelen en de kennisbasis op dit moment herijkt. Tot slot hebben ook studenten zelf behoefte aan een curriculum dat flexibel inspelt op bijvoorbeeld technologische ontwikkelingen en maatschappelijke vragen.

Binnen het partnerschap Samen Opleiden Noord Holland (SONH), maar ook bij besturen buiten het partnerschap, wordt gehecht aan een gezamenlijk beroepsbeeld en een gedeelde visie op opleiden. Antje onderstreepte dat, want de stem van zowel het werkveld als de opleiding moet daarin weerklinken als essentiële basis voor de vernieuwingsslag.

De onderwijsvernieuwing bestaat uit 4 pijlers

- Pijler 1 Vernieuwing curriculum van de majorfase
- Pijler 2 Naar een wendbaar curriculum (op basis van persona's met verschillende leerroutes)
- Pijler 3 Onderwijsinrichting en ondersteuning (met o.a. blended learning)
- Pijler 4 De ontwikkeling van de professional (van opleiders)

Vervolgens gingen Luca Bakker en Miriam van der Meiden (onderwijskundigen aan de IPABO) in op pijler 1. Hoe beschrijft een leeruitkomst wat 'een student geacht wordt te weten, te begrijpen en te kunnen toepassen na afronding van een leerperiode'? Hoe vormt dat een geheel met de ondernomen activiteiten en de toetsing? Zij illustreerden aan de hand van een voorbeeld hoe de landelijke eisen, de leeruitkomsten, de toetsing en de leeractiviteiten successievelijk leidend zijn voor het bouwen van een consistent curriculum. Dat heet 'backward design'.

Daarna gingen de deelnemers in twee workshoprondes aan de slag, waarbij uit vijf onderwerpen gekozen kon worden:

- Herontwerp PLG-lijn op de opleidingsscholen binnen het partnerschap SO-NH, o.l.v. Anna Los en Bartjan Vollmuller
- Werkplekieren en programmatisch toetsen, o.l.v. Anouk Valkenburg en Evalijn Dorschman
- Leeruitkomsten versus het behalen van leerdoelen, o.l.v. Miriam van der Meiden en Luca Bakker
- Een mindful veranderlandschap tekenen t.b.v. een wendbaar curriculum, o.l.v. Nico Jaap Haages
- Professionaliseren van opleiders, o.l.v. Holger de Nooij

Hieronder de samenvatting van de opbrengsten.

### **Herontwerp PLG-lijn op de opleidingsscholen binnen het partnerschap SO-NH**

Deze workshop richtte zich op de vraag wat de onderscheidende kenmerken zijn van de PLG op de opleidingsschool. Wat leren de studenten daar wat ze niet in de klas of op de opleiding leren? Deelnemers verkenden de doelen van deze PLG's en op welke wijze die gerelateerd zijn aan de leeruitkomsten.

De deelnemers zien de PLG ziet als een plek waar de koppeling wordt gelegd tussen theorie en praktijk. Zij zien het belang van het leren van en met elkaar, waarbij rekening moet worden gehouden met de behoeften van studenten uit alle leerjaren. Een ontwikkelwens hierin is dat de PLG ook breder wordt ingezet in de school dan alleen voor studenten. De koppeling met de schoolontwikkeling wordt als relevant ervaren, zowel voor studenten en leerkrachten. Studenten werken dan aan relevante vraagstukken voor de school. De leerkrachten, mentoren, ib-ers en coördinatoren kunnen aansluiten om deze verbinding met schoolontwikkeling te verstevigen.

Voorts is meer behoefte aan vaste thema's met voldoende ruimte voor inbreng van de student. Deelnemers zien kansen om de inhoud van de PLG te koppelen aan de leeruitkomsten. Kanttekening: het werken met vaste thema's komt het uitgaan van vraagstukken van studenten niet ten goede. Hier zal een goede balans in gevonden moeten worden, zodat de eigen leervragen van studenten een plek houden.

Waar veel collega's tegenaan lopen is de organisatie en de planning van de PLG's. Hobbels zijn o.a. de afwijkende werkdagen, verschillende stagedagen, roostertechnische zaken en verplichtingen elders van met name de instituutopleiders.

Het (bovenbestuurlijk) clusteren van PLG's op opleidingsscholen gebeurt nu al. Het werd als oplossingsrichting gezien om de PLG's efficiënter te organiseren. Een meerwaarde hiervan is dat studenten ook op andere scholen komen. De koppeling met het observeren van andere lespraktijken moet een essentieel ingrediënt blijven, ook als er grotere groepen gemaakt worden. Dit is onderscheidend ten opzichte van een 'nieuwe vorm' van het aanbieden van werkcolleges (alleen nu dan binnen de praktijk).

Met de groei naar 100% studenten op opleidingsscholen is het ontwerpen van een PLG- lijn zowel organisatorisch als inhoudelijk een uitdaging. Een goede organisatie maakt dat we in de PLG's zélf met inhoud en onderwijs bezig kunnen zijn. We realiseren ons dat het gaat om een lerende aanpak waarbij we gezamenlijk vormgeven aan het herontwerp van de PLG op de opleidingsschool.

### Werkplekieren en programmatisch toetsen

In 2030 worden alle studenten opgeleid op een opleidingsschool. Het opleidingsinstituut neemt 60% van het curriculum voor haar rekening, de overige 40% vindt plaats op de opleidingsscholen in het werkveld. Deze bindende afspraak vraagt om een kritische blik op de huidige vorm en inhoud van het werkplekieren. Hoe kunnen we dat vormgeven en tegelijkertijd het leerproces van de student centraal stellen?

De deelnemers aan deze workshop hebben mogen dromen over het ideale werkplekieren en de rol die de schoolopleider en instituutopleider daarin spelen, ook in de beoordeling van aankomend leerkrachten. Onderstaande aandachtspunten sprongen eruit:

- Het werkveld ziet graag dat de PLG's in het werkveld meer gebaseerd zijn op de inhoud van het curriculum op de opleiding. Bijvoorbeeld PLG's indelen per studiejaar vanuit de thema's vanuit dat curriculum of aparte PLG's voor major- en minorfase. Enkele keuzemodules zouden gemakkelijk in een werkplek-PLG passen, zoals orde en klassenmanagement. Tot slot noemen we hier de PLG als 'vingeroefening' voor activiteiten in praktijk, bijvoorbeeld voorlezen aan kleuters.
- Het beoordelen van werkplekieren mag holistischer. Dat wil zeggen meerdere meetmomenten gedurende de periode van het werkplekieren en meerdere beoordelaars in een stevige beoordelingsmix. Deelnemers zien een grotere rol voor de mentor in het begeleiden en beoordelen van de aankomend leerkrachten. Daarnaast zou de student zelf meer eigenaarschap in eigen studie/werkplekieren moeten krijgen. Bijvoorbeeld gedurende een semester een werkplekportfolio samenstellen a.d.h.v. eigen leervragen, gekoppeld aan de leeruitkomsten. De verzamelde feedback vormt de eindbeoordeling.
- De deelnemers waren het over eens dat de aankomend leerkracht meer onderdeel van de school mag zijn in plaats van een stagiaire van een klas. Daar moet dan, naast de dagen in de eigen klas, ruimte voor gemaakt worden in het rooster.

### Leeruitkomsten versus het behalen van leerdoelen

In deze workshop gingen deelnemers in gesprek over de manier waarop we leeruitkomsten gaan inzetten als nieuwe eindkwalificaties van de opleiding. Leeruitkomsten gaan de huidige bekwaamheidseisen vervangen en geven aan waartoe onze studenten worden opgeleid.

Maar ... herkennen de deelnemers het beschreven gedrag in de niveau-omschrijvingen? En .. dragen de leeruitkomsten bij aan het opleiden van de best mogelijke leerkrachten?

Er is waardevolle feedback verzameld die zeker gaat helpen bij de implementatie van de nieuwe eindkwalificaties.

Hieronder de belangrijkste inzichten:

- De leeruitkomsten werden grotendeels herkend. Een veelgenoemd aandachtspunt is het vakoverstijgend en thematisch onderwijs in het basisonderwijs, tegenover de apart beschreven vakinhoudelijke leeruitkomsten.
- Het werkveld pleit voor een meer ontwikkelingsgerichte aanpak tijdens het werkplekieren, waarbij formatief toetsen en continu feedback geven centraal staan. Concrete opdrachten en tools zijn nodig om studenten te ondersteunen.
- Goede ondersteuning voor mentoren en schoolopleiders is essentieel. Het is belangrijk om duidelijk te communiceren over de leeruitkomsten en meetbare indicatoren. Er zijn suggesties gedaan om mentoren te ondersteunen en praktische hulpmiddelen te bieden voor het geven van feedback en het begeleiden van studenten.
- Het integreren van de leeruitkomsten in bestaande structuren, zoals professionele leergemeenschappen (PLG's), kan het proces ondersteunen. Het is belangrijk dit zichtbaar te maken op de scholen

### Een mindful veranderlandschap tekenen

De deelnemers werden uitgedaagd om vanuit een mindful perspectief naar een meer studentgericht en wendbaar curriculum te kijken. De verschillende typen studenten (persona's) op de IPABO stonden daarin centraal. Hoe kunnen wij als opleiders gezamenlijk meebewegen? Het visueel maken (tekenen!) van zulke perspectieven brachten waardevolle gesprekken op gang.

Twee overkoepelende inzichten:

- Er is behoefte om als werkveld en opleiding naast elkaar te staan als gelijkwaardige partners. Dit begint met elkaar goed informeren en vervolgens inspireren.
- Het uitbreiden van het online onderwijsaanbod biedt kansen, zeker als zowel opleiding als werkveld hierin een plek heeft.

Inzichten vanuit de persona's:

- *Persona 1: Student Praktijkervaring.* Voor het werkplekieren is er behoefte aan een rolmodel. Deze student heeft behoefte aan 'op maat', gedifferentieerde ondersteuning vanuit de mentor. De ene student is de ander niet. Deze student moet wennen aan de nieuwe rol in het onderwijs. Het te snel krijgen van een te grote verantwoordelijkheid op de werkplek is een groot risico. Dit type student moet balans vinden tussen werk, privé en de studie.
- *Persona 2: Jongvolwassene.* Voor het werkplekieren is het van belang dat deze student kennismaakt met verschillende besturen en opleidingsscholen om te kijken welke mogelijkheden er zijn. De student wil tijdens het werkplekieren meer werken vanuit theoretische kennis.

### Professionaliseren van opleiders

Met de aankomende curriculumvernieuwing zal de student ook andere coaching vragen dan we tot nu toe gewend zijn. Wat kan dat betekenen voor de opleiders in het werkveld en welke professionaliseringslag vraagt dat van ons? Een samenvatting van de opbrengsten.

- We hebben als opleiders rekening te houden met verschillen tussen studenten, maar om dat goed te doen is tijd en ruimte nodig.
- Leer studenten vooral *hoe* ze moeten denken i.p.v. *wat* ze moeten denken. Vaardigheden als leren reflecteren, proactief zijn en verantwoordelijkheid nemen moeten zij eerst leren van de opleiders op de opleiding en het werkveld.

- Begeleiding van studenten is essentieel, met name voor langstudeerders en vierdejaars. Intensiever contact tussen werkveld en opleiding is daarbij van belang.
- Als de onderwijsvernieuwing andere vaardigheden van opleiders vereist, moeten we het werkveld goed en op tijd betrekken. Hoe gaan we de mentoren betrekken en wat betekent dat voor de mentorentraining? Wat verandert er voor de schoolopleider, moet die rol worden uitgebreid vanwege de spilfunctie?
- Voor het opleidingscurriculum zou het prachtig zijn als opleiders hun activiteiten, voor een ideale koppeling met de praktijk, gedeeltelijk gaan uitvoeren op de werkplek.
- In de professionaliseringslag in het werken met de leeruitkomsten kunnen de PABO's ook van elkaar leren. Pak dit moment als een kans om de curricula meer op elkaar af te stemmen.

#### **Tot slot**

De inzet van deze opleidersmiddag was om het draagvlak en eigenaarschap te versterken en de aanbevelingen uit het werkveld op te halen voor met name pijlers 1, 2 en 4. Dat is zeker gelukt.

De inbreng van het werkveld krijgt een vervolg in de vorm van een 'werkgroep werkveld' om het curriculum zo optimaal mogelijk aan te laten sluiten bij de praktijk. Deze werkgroep komt dit studiejaar 24-25 zes keer bij elkaar.